

Fiskimannafelagið

eigur

at stovna keypslu- og
sølu-felag.

(Framhald.)

Eg skrivaði í seinastu viku grein við omanfyri standandi yvirskrift. Tann greinin snúgvæði seg eina mest um viðurskiptini her í bygðini. Eg greiddi frá, at vit hava keypt 5000 m² av jorð, hará ætla vit at leggja fiskaturkipláss. Har-næst er ætlanin at byggja turki-hús og stovna keypslu- og sølu-felag.

Eg spurdi feroyskar fiski-menn, um teir vilja styðja okk-um við l. d. at tekna 5000 kr. av peningi fiskimannafelagsins sum »aktier« í fyrirtøku okkara her í Porkeri. Nú veit eg væl, at fíggindarnir eru mangir. Allir teir, ið kunna fáa sær vinning av tí privatkapitalistiska systeminum, vilja seta fótur í spenn og ikki hert tað.

At heita á logtingið um stud-ning ella lán er nyttuleyst, so-leingi sum privatir kapitalistar og teirra húskallar hava fleirtal á tingi. Tað vita vit, men ikki einans tað.

Fyri tveimum árum síðan skrivaði eg til stjórn fiski-mannafelagsins og spurdi, um felagið vildi styðja okkum við ádurnevndu fyrirtøku her í bygðini. Stjórn felagsins svaraði, at ífall logtingið vildi veita stjórnini 100 túsund krónur til sama endamáls, so var stjórnin sinnað at styðja okkum og aðrar, ið ætlaðu at stovna líkandi fyrirtøkur. Logtingið svaraði:

„Tingið hevur ikki pening til slíkt!“ Guð skal vita, hvat tingið hevur ella ikki hevur pening til. Nýliga víðtøk tað at byta í hundraðtali av túsund-um krónum út til jarðaeigararar afturfyri, at teir høvdu etið fjórhúsvinnu grindahval, sum dripin er í Føroyum

ella kanska tað var fyri at fáa teir at leggja tann ovanan av?

Tá børn eta ein sukurmola, sum tey helst skuldu latið verið at etið, ja, so fáa tey ein brest frammaná ella homlubandið; men jarðaeigarar, sum hava etið fleiri grindahvalir, sum fátekt ólukkudýr hava rikið til lands og dripið — áh! Guð forlái teir, fáa teir »homlubandið? Nei, teir fáa pening — ikki eiti á peningi — afturfyri. Menn hava biðið tingið lána sær nokur fá túsund at keypa skip fyri. Men til slíkt eigur tingið ongan pening. Fiskimannafelagið biðir tingið um lán til turkihús og tilíkt. Tingið eigur ongan pening. Og hvussu skal F. F. venta slíkt? F. F. rekist um sum áraleysur bátur, fyrri uttan róður og fyrri uttan segl. Ístaðin fyrri, at F. F. skuldi verið ein poli-tiskur organisatión, hvørs limir allir sum ein gingu á val saman og settu socialteldhugadur menn inn á ting, so rekist F. F. bigar og hagar fyrri uttan mál og mið, flestir av oddamonnunum F. F.s styðja fiskimannans verstu fígg-

ÚR SUÐUROY

indar og seta fiskimannans størstu mótsøðumenn at stýra í landinum. Tað er tí nyttuleyst hjá F. F. at heita á logtingið. F. F. má tessvegna líta á egnan mátt og meg. Tað batar lítið, at ráðharrin, harra Stauningur, hevur lovað at styðja fiskimenninar, so teir kunna gerast sjálvbjargnir, tá fiskimenninar eru so illir ímóti sær sjálvum, at teir sláa ta út-rættu hondina frá sær. Teir velja logtings- og rikisdagsmenn, sum verja hitt privatkapitalistiska systemið — Gablavalðið — stør-mannavalðið. Hin kúgnið feroyski fiskimaðurin kyssir ta hørðu hondina, sum kúðskar hann. Harfyri má fiskimaðurin verða undir okinum eina tíð enn; men eg skal tó loyva mær at framseta hugsan mína um, hvussu fiskimaðurin kann sleppa undan Gablakókinum.

Skal fiskimaðurin sleppa undan Gablakókinum, so má F. F. taka sær um reiggj. Felagið má virka og selja fisk fiski-mannansins og innføra í størum allar tær vorur, sum fiskimaðurin skal nýta.

Málið og miðið má vera, at F. F. eisini skal eiga øll skipini; men hetta miðið liggur eitt sindur longri burtur, tó neyðin verður skjótt at dríva nakna konu at spinnna.

Hvussuleiðis F. F. saman við skiparafelagnum, útgerðarfelog-um og logtinginum kunna veita skip til landið, hava vit her í blaðnum ávíst, harfyri vil eg ikki á hesum sinni dvelja meira við hetta mál. Tó vil eg peika á, at »Fiskeribanken« í Key-pmannahavn vil lána bæði eina og tveir milliónir til Føroyar at keypa fyrri, bert vit sjálvir vilja seta pening til. Bankin vil, at logtingið skal taka ábyrgdina fyrri lánið, so er hann tilreiðar at lána einar tveir milliónir til Føroyar. Eitt er at gera, um liv skal bjargast; tí nú er deyðin í durunum. Skipini eru gomul og ússalig, nokur mega leggjast burtur í ár og nokur næsta ár, alt minkar um, og ov lítið er framan undan. At nakað má gerast, eru allir menn á einum máli um; men ymist er, hvat menn meina um leiðina, ið best er at ganga.

Fyri mær tykist hin privatkapitalistiska leiðin at vera skaðilig; tí hon er orsokin í allari neyðini, sum vit eins og øll verðin er komin í. Samtøk, samgonga má vera í øllum fornum. Skal arbeids- og fiski-maðurin fáa betri kor, má hann sjálvur taka sær um reiggj. Fiskimenn og arbeidsmenn eiga at ganga saman. Fiskimannafelagið og Føroya arbeidsmannafelag mega taka lógvatak saman og helst ganga saman í eitt landsfelag, eitt meginfelag, sum stovnað skal keypslu- og sølu-felag í hvørjari bygð í Fø-

oyum, og øll bygðafelagini til keypslu og sølu eiga at hava miðstöðu í Tórshavn.

(Framhald.)

J. H. Danbjørg.

Tiðindi.

Keypmans Th. Gregersens búgv.

Auktión er hildin yvir Theo-dor Gregersens búgv.

14 gyllin utlangarðs vórðu keyptir fyrri 7000 kr. av frú N. J. Mortensen. Eli Mortensen keypti »kjothúðina« fyrri 11500 kr. Sethúsin og úthúsin gav Joen Nolsøe (L) yvir 8000 fyrri.

Útsal og auksjónin sigst at hava givið millum 40—50.000. Útistandandi »fordringar« skulu vera 144.000. Nakað væl man vera ov gamalt. Krøvini til búgvið sigst at liggja uppmóti teim 50.000. Men óivað eru mong av teimum eisini ov gomul.

Sattmáli gjordur.

Arbeidararnir og arbeidsgev-ararnir á Tøroyri eru komnir til sættis um eina kontrakt fyrri eitt ár.

Hovuðsframtak arbeidaranna í hesum sattmála er, at arbeids-gevararnir ikki hereftir kunna nýta óorganiseraðar arbeidarar, at hvor forrættningur bert hevur loyvi til at nýta 1 fastlontan á arbeidsplássinum og at arbeids-araskifti skal vera hvønn áttanda tíma.

Lidt om Forholdene paa Tveraa

i det Herrens Aar 1935.

Hr. G. Mortensen skriver i »Føroyatíðindi« Nr. 5, et Pro-dukkt af en Artikel, i hvilken han gør et fortvilet Forsøg paa at spille den uskyldige overfor Arbejderne, endog dette er en Umulighed for G. Mortensen. Han har Skylden for det skete og skal ogsaa bære den. Hvorfor ikke være saa meget Mand-folk, at være det bekendt, som en gør med Vilje. Hvorledes mener den ærede Herre G. Mortensen at krybe fra An-svaret for Stridighederne. Vi har, som Hr. Mortensen maaske glemmer, da han forsøger at være Engel, en Skrivelse med Hr. Mortensens egenhændige Underskrift, at han har antaget »Skruetækkere« i Arbejde og anerkender disses Handlemaade imod vor Organisation, hvilken uhørt Taabelighed at forsøge at løbe udenom juridisk og mo-ralsk Ret. Hvis Hr. G. Morten-sen er umodtagelig for Fornuft,

saa gider jeg ikke mere vise ham tilrette i denne Sag. Saa maa han heller faa Lov frem-deles at gøre sig til Grin, for han kan rolig stole paa, at mangen en faar sig en billig Latter angaaende hans Skrivelser. »Kors bevare mig«, at blotte sig saadan i Pressen, hvad tæn-ker hans Kolleger og Folk i sin Helhed om en Mand, som Direktør G. Mortensen.

Hr. Mortensen paastaar, at det ikke i ca. 20 Aar har været praktiseret — at intel Sam-arbejde har fundet Sted mellem uorganiserede og organiserede. Han gaar endog saa vidt, at han paastaar, at sandant endog foregaar i Danmark indenfor de samvirkende Organisationer, ligeledes skriver han, at Thors-havns Fagarbejdere er uorgani-serede eller som værre er, ar-bejder sammen med uorgani-serede, det er stadig det samme, Herren disker op med, om igen og igen om igen, for han har ikke noget som helst Stof, saa han bliver ved i sin Fortviv-else og manglende Evne at holde sig til det urigtige, for G. Mortensens Handle- og Tænkemaade henholder til Sten-aldertiden og er aldeles for-kastelig i vor civiliserede Tid.

Ca. 300 Mand vover Liv og Helse med G. Mortensens Skibe, men hvorledes bliver disse be-handlede, naar de vender hjem med Fangsten, som der saa gives dem saa lidt Pris for som muligt, idet Hr. Mortensen bil-der Fiskerne ind, at det er Pro-duktionsomkostningerne, som trykker Prisen ned. Det er en stor Usandhed, idet Fiske-pigerne paa Island erholder 60 Øre kontant pr. Arbejdstime, og paa Tveraa er der 38 Øre pr. Kladde ÷ 40 pct. Varefor-dyrelse — det giver ca. 20 Øre pr. Time.

Jeg vil ikke komme nær-mere ind paa, hvorledes Fi-skerne og Arbejderne bliver behandlet (berom mere en anden Gang om behoves). Jeg vil kun fremdrage et Til-fælde, hvor 2 Fiskere udtalte sig om en alt andet end pæn Modtagelse fra G. Mortensens Side. At G. Mortensen var bru-tal, det havde de hørt, men at det var saa galt, havde de hverken troet eller ventet at opleve fra en »dannet« Mand at være, som han selv sikkert ogsaa mener om sig selv.

Hr. G. M. henviser til »Fyl-king«, Udbetalings Kontor som en Foranstaltning, som har vist sig at være medvir-kende til Nedgang i Arbejdet.

Hvor lavt og taabeligt at lade sig bemærke desangaaende (for at bevare den kære Kladde, den bedste Mælkeko indenfor Forretningsvæsenet i Tveraa) dog ikke for alle Handlendes Vedkommende. Hr. Mortensen

skriver, at det vist var unød-vendigt med Udbetalingskon-toret (selvfølgelig, Koen taber Mælken) fordi der ikke fore-ligger noget Tilfælde, hvor Ar-bejderne ikke har faaet Løn ud-betalt. Maaske: men saa har de faaet Straf, først blev der spurgt? (hvis en vovede at bede om nogle Kroner med stor Frygt for at blive straffet: blive arbejdslos, saa og saa lang Tid, som Arbejdsgiveren behagede): »Hvad skal du bruge Penge til, du faar jo at købe, det er nok, husk at du tjener dine Penge her«. »Ja, men jeg skulde have lidt Medicin eller et eller andet nødvendigt, som Penge skulde tile.

Vel, mine ærede Læsere, var saa et saadant Udbetalingskon-tor unødvendigt. Det er til for at fritage hver enkelt fra at staa og trækkes om de faa Skillinger med Arbejdsgiveren.

Jeg kom i Tale med en frem-ragende Mand i Thorshavn, og saa kom Talen ind paa Udbetalingskontoret i Tveraa. Denne Herre sagde: »Jeg var i Køben-havn, og det lod, at det var Strejke i Transisvaag, Fær-øerne. Folk stak Hovederne sammen og sagde: »tænk« der er Strejke i Transisvaag, fordi Arbejdsgiverne ikke vil betale Arbejderne deres Løn, det kan umuligt passe, det kan ikke tænkes«.

»Ja, det er sandt, men ikke helt, de vil betale i Form af Brød«.

»I Form af Brød siger De, Herre Gud, det er samme Be-tingelser som Slaverne havde i Staterne for Slavekrigen«.

Dette er Forholdet. Men Hr. G. M. siger, at Udbetalingskon-toret var unødvendigt. Hr. G. M. bruger A/S J. M. Eftf. til Skydeskive i sine Skrivelser, fordi at Arbejdsforeningen var imødekommende overfor A/S J. M. E. Men Hr. G. M., hvem lagde Grundvolden til det, som De spiller stor og overlegen med i Dag? Var det ikke J. Morten-sen samt Fiskere og Arbejdere, som har været med til at op-bygge Tveraa, som De paa en skammelig Maade forsøger at forstyrre og ødelægge. De Hr. G. M. har hundreder af Gange truet med at ødelægge Arbejds-foreningen og har til Dato be-nyttet hver en Chance, men jeg haaber at De maa komme til Fornuft og kunne indse, at Ar-bejdere og Arbejdsgivere maa arbejde sammen i Forstaaelse.

Hr. G. M. gaar endog saa vidt (hann må vera tåpiligur), at han truer med at indføre fremmed Politi for at skyde det hele Kram af Arbejdere ned, som ikke er G. M. under-danigt. Man har ikke Lov til at sige, at en saadan Mand er klog, det fremgaar ogsaa tyde-ligt af hans Skrivelser, at han ikke er det.

Nu begynder G. M. at blive uartig og raaber op om Gæld. Ja, det har altid været en af hans Skodesynder, at gaa ude paa Gaden og raabe op om Gæld.

Jeg tog til Island sidste Som-